
Obletnice

Janko Prunk - šestdesetletnik

Leta tečejo, tudi Janku Prunku, pa čeprav to mnogi težko opazimo. Ko sem pred šestnajstimi leti prišel na takratni Inštitut za zgodovino delavskega gibanja, današnji Inštitut za novejšo zgodovino, je po nekaj mesecih postal moj strokovni mentor. Bil je eden redkih svoje generacije, ki mi je ob prvem stisku roke prijazno predlagal, da se kot sodelavca tikava in tako pripomogel k bolj sproščenemu in pristnejšemu odnosu. Neopazno in prehitro sva oba preskočila po eno generacijsko stopničko. Danes na inštitut prihajajo novi mladi sodelavci, ki so približno toliko mlajši od mene, kot sem bil jaz takrat mlajši od spoštovanega jubilaranta, on pa kot uveljavljen profesor na Fakulteti za družbene vede še vedno poln načrtov hkrati tudi že razmišlja o svojem

nasledniku.

Janko Prunk praznuje konec leta (30. decembra) in tokrat pač bolj okroglo obletnico kot ponavadi. Vedno se je imel za Štajerca. Rojen je bil sicer na skrajnem robu Štajerske, v Loki pri Zidanem mostu. Železničarski sin je tam obiskoval štiri razrede osnovne šole, v sosednjih Radečah pa štiri razrede nižje gimnazije. Za osebni razvoj odločilna leta višje gimnazije je preživel v Celju, kjer je opustil željo po študiju arhitekture in se je po maturi leta 1961 vpisal raje na zgodovino in sociologijo na ljubljanski Filozofski fakulteti. Leta 1966 je diplomiral z odliko. Ko sem ga kot mlad raziskovalec na inštitutu večkrat spremljal na raznih ekskurzijah, sem bil ob njegovih razlagah prepričan, da je poleg zgodovine študiral umetnostno zgodovino. Blizu mu je pač širok pogled na svet, saj se na svoji profesionalni poti pogosto srečuje tudi s politično filozofijo, duhovnimi, tudi religioznimi tokovi, pa še kaj bi se našlo.

Takoj po diplomi se je zaposlil na Inštitutu za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani. Leta 1972 je na ljubljanski univerzi magistriral in 1976 doktoriral. Že v diplomskem delu se je kot eden prvih slovenskih zgodovinarjev po drugi svetovni vojni začel ukvarjati s katoliško politiko na Slovenskem in pod mentorstvom Metoda Mikuža obdelal posege škofa Jegliča v politiko po njegovem dnevniku in

zapuščini v nadškofijskem arhivu (Kronika, XIX, 1971, št. 1, 3). Nadaljeval je z odmevno razpravo o Zvezi delovnega ljudstva za občinske volitve v Ljubljani decembra 1922, to je o posebnosti komunistično-katoliške koalicije v slovenski politiki (Prilozi za istoriju socializma 1971, št. 8; Prispevki za zgodovino delavskega gibanja, XI-XII, 1971-1972, št. 1-2). Magistriral je z delom o slovenskih krščanskih socialistih v času šestojanuarske diktature 1929-1934 (Prispevki za zgodovino delavskega gibanja, XIII, 1973, št. 1-2). Z doktorsko disertacijo o krščanskih socialistih med obema vojnama pa je postal širše znan v slovenski intelektualni javnosti, saj mu je nenavadno hitro izšla tudi v knjižni obliki v takrat elitni zbirki Misel in čas pri Cankarjevi založbi (*Pot krščanskih socialistov v Osvobodilno fronto slovenskega naroda*, Ljubljana 1977, 240 str.). Prunkove pomembnejše razprave so še *Politične koncepcije slovenskega meščanstva v stari Jugoslaviji* (Prispevki za zgodovino delavskega gibanja, XXII 1982, št. 1-2); precej se je ukvarjal s politično biografijo Borisa Kidriča, največ pozornosti pa je v osemdesetih in v začetku devetdesetih let posvetil slovenskemu nacionalnemu vprašanju. Prvi večji rezultat tega dela je bila knjiga Slovenski narodni programi, ki je kot antologija teh programov med leti 1848 in 1945 z obširno spremno študijo izšla leta 1986, torej v letih, ko je ta problematika šele postajala vse bolj aktualna (*Slovenski narodni programi : narodni programi v slovenski politični misli od 1848 do 1945*. Društvo 2000, Ljubljana 1986, 284 str.). Prvo knjigo o nacionalni tematiki pa je kmalu nadgradil z obsežno monografijo o slovenski narodni politiki med leti 1768 in 1992 (*Slovenski narodni vzpon : narodna politika (1768-1992)*. Državna založba Slovenije, Ljubljana 1992, 455 str.). Knjiga je sprožila ostro in dolgo polemiko, kar je ustavilo načrte s prevodom v nemščino za promocijske namene. V nasprotju z delom domače strokovne javnosti je knjigo pozitivno recenziral priznan profesor marburške univerze Wolfgang Kessler v Münchenski reviji Südostforschungen (1994).

Prunkovo pregledno znanje in dolgoletna profesorska (predavateljska) praksa na ljubljanski Fakulteti za družbene vede sta botrovala njegovim preglednim delom. Skupaj z Branimirjem Nešovičem je leta 1993 izdal prvi postsocialistični in postjugoslovanski učbenik za zgodovino 20. stoletja za 8. razred osnovnih šol (*20. stoletje, Zgodovina za 8. razred osnovne šole*. Državna založba Slovenije, Ljubljana 1993, 260 str.). Naslednje leto je izšla kratka priročna knjižica za tujce A Brief History of Slovenia. (*A brief history of Slovenia : historical background of the Republic of Slovenia*. Mihelač, Ljubljana 1994, 85 str.) Dve leti kasneje jo je nekoliko dopolnil in izdal še v nemščini (*Slowenien - ein Abriss seiner Geschichte*. Založba Grad, Ljubljana 1996, 177 str.), leta 1998 pa je, spet dopolnjeno, izdal v slovenščini za potrebe svojih študentov na Fakulteti za družbene vede (*Kratka zgodovina Slovenije*. Založba Grad, Ljubljana 1998, 219 str.) Tudi ta, večkrat dopolnjena knjižica je prevedena v angleščino in se menda dobro prodaja.

Globlja profesionalna privrženost Janka Prunka gotovo veže na njegovo prvo zaposlitev in na institucijo, kjer je preživel svoja najbolj ustvarjalna leta, to je sedanji Inštitut za novejšo zgodovino v Ljubljani. Vendar so ga različne študijske ter eksistencialne stiske in priložnosti vodile po več ustanovah. Študijsko se je izpopolnjeval na univerzi v Leipzigu (1969), na Inštitutu za evropsko zgodovino v Mainzu (1973), na slavni École des hautes études en sciences sociales ter na Institut Maurice Thorez v Parizu (1978). Večkrat je bil gostujoči profesor, v

šolskem letu 1984/85 v historičnem seminarju univerze v Freiburgu, en semester leta 1988/89 pa v seminarju za vzhodnoevropsko zgodovino univerze v Kölnu. V letih med 1975 in 1979 je zapustil inštitut in predaval na Pedagoški akademiji v Ljubljani. Že od leta 1976 predava splošno novejšo zgodovino in zgodovino politične misli na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani. Ker so na fakulteti, kjer je že od leta 1988 redni profesor, s širitvijo programov in večjim obiskom študentov v devetdesetih letih začeli zahtevati celega Prunka, je leta 1995 tam nastopil polno zaposlitev.

Ob vsem raziskovalnem in pedagoškem delu si Janko Prunk ne more kaj, da se ne bi vključeval tudi v javno politično življenje. V starih časih je bil aktiven v Zvezi komunistov Slovenije, vendar je sodeloval tudi v družbi nadaljevalcev krščansko-socialistične tradicije na Slovenskem, v Društvu 2000, ki mu trenutno tudi predseduje. Združevanje krščanskih življenjskih načel in socializma ostaja konstanta njegove študijske usmeritve in javnega delovanja. Od leta 1990 je sodeloval v vodstvu nove Socialdemokratske stranke Slovenije. Bil je član njene programske komisije za kongres v Mariboru aprila 1992 ter naslednje leto član njenega predsedstva. Od maja 1992 do januarja 1993 je bil v prvi Drnovškovi vladi minister za Slovence po svetu. Ko je Socialdemokratsko stranko Slovenije leta 1993 prevzel Janez Janša se je Prunk s stranko razšel, vendar občasno še sodeluje oziroma javno podpira določene nestrankarske politične projekte.

Kot rečeno, ima nemirni Janko Prunk še vedno nove in nove načrte s pisanjem. Kljub odličnemu obvladovanju nemščine in pasivnemu znanju francoščine, ki mu široko odpirata vrata v svet intelektualne produkcije, je v devetdesetih letih spoznal premoč angleščine. Za mnoge prepozno, njemu ni bilo pretežko lotiti se intenzivnega učenja novega tujega jezika. Vse to dokazuje, da njegov vitalni in mladostni zunanji videz ni le zunanji. Kot kaže, nas življenjski tempo zadnjih let nekoliko prehiteva. Prav Janko Prunk je lep primer, da leta včasih tečejo hitreje od nas samih.

Ob njegovem jubileju mu želim še veliko energije, zdravja, dobre volje in vse najboljše.

Ervin Dolenc